International Journal of Interdisciplinary and Intercultural Art
e-ISSN:2548-0634
Cilt: 11, Sayı: 22, Haziran-Temmuz / Yaz / 2026
Volume: 11, Issue: 22, June-July / Summer / 2026

NARKO-KÜLTÜR VE ESTETİK

Necmi KARKIN*

Özet

Narkotik maddeler, insan üzerinde psişik ve fizyolojik etkiler bırakan doğal ve sentetik maddelerin genel adıdır. Modernleşme ve endüstriyel üretim süreçleriyle birlikte doğal kökenli narkotik maddeler işlenerek sentetik türevleri üretilmiş ve çeşitlilikleri önemli ölçüde artmıştır. Bu bağlamda araştırma, küresel eşitsizliklerin bir sonucu olarak ortaya çıkan narko-kültürün günümüzdeki durumunu ve estetik duyarlılıklar üzerinden bıraktığı travmatik etkileri incelemektedir. Ayrıca narko-kültürün sanatçılar ve toplum üzerindeki yansımaları analiz edilmektedir. Narkotik maddeler, son yıllarda adli bilimler, sosyoloji ve diğer davranış bilimleri alanlarında araştırılan üretilenler arasında yer almaktadır. Türkiye'de ve dünyada narkotik madde kullanımına ve ticaretine bağlı vakaların artmasıyla birlikte bu olgunun giderek sıradanlaştığı gözlemlenmektedir. Narkotik maddelerin kültürel bir mantığa dönüşme sürecini ve bu normalleşmenin nedenlerini ortaya koymaktır. Narko kültürün ortaya çıkış süreçlerini, sembolik işleyiş biçimlerini ve küresel ölçekte neden ilgi çekmeye devam ettiğini analiz etmektir. Narko kültürü romantize etmekten ziyade, onu daha geniş sosyoekonomik ve kültürel bağlamlar içerisinde konumlandırarak değerlendirmek hedeflenmektedir. Araştırma, narkotik maddelerin yaygınlaşmasının adli olaylar üzerindeki etkileri ile narko-kültürü somut biçimde yansıtan toplumsal olaylarla sınırlandırılmıştır. Ayrıca yaşam ve ölüm temalarını eserlerinde ele alan çağdaş sanatçılar, özellikle Fernando Botero ve Teresa Margolles örnekleri üzerinden değerlendirilmiştir. Araştırmada narkotik, kültür ve estetik ilişkisine dair literatür taraması yapılmıştır. Narko-kültürün sosyolojik etkileri ile seçilen sanatçıların yaşam ve ölüm temalarını içeren eserleri olgusal ve ifadeci yaklaşımlar açısından analiz edilmiştir. Bu bulgular, narkotik üretimi ve tüketiminin yalnızca bireysel bir sorun olmadığını; kültürel, toplumsal ve estetik boyutları bulunan çok ayrıntılı olgular olduğunu göstermektedir. Araştırma, narko-kültürün giderek sıradanlaşmasını ve ölüm olgusuyla kurduğu ilişkiyi ortaya koymaktadır. Bulgular, narkotik madde üretimi ve kullanımının kültürel ve toplumsal etkilerinin sanatçılar aracılığıyla görünür hâle geldiğini ve bu etkilerin küresel kültüre yansıdığını göstermektedir. Modernleşme süreciyle birlikte doğal narkotik maddelerin işlenerek sentetik biçimlere dönüştürülmesi ve madde çeşitliliğinin artması, narko-kültürün yaygınlaşmasını hızlandıran temel unsurlardan biri olarak değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Narko-Kültür, Botero, Adli Olaylar, Estetik Duyu, Teresa Margolles

NARCO-CULTURE AND AESTHETICS

Abstract

Narcotic substances are the general term for natural and synthetic substances that have psychological and physiological effects on humans. With modernization and industrial production processes, naturally occurring narcotic substances have been processed to produce synthetic derivatives, significantly increasing their variety. In this context, this research examines the current state of

* *Öğr. Gör. İnönü Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Resim Bölümü, necmi.karkin@inonu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-2748-3412*

Başvuru tarihi / Submitted date: 04.07.2026 - Kabul tarihi / Accepted date: 28.07.2026
http://dx.doi.org/10.29228/ijiia.253

"narcoculture"—which has emerged as a result of global inequalities—and the traumatic effects it inflicts through aesthetic sensibilities. It also analyzes the repercussions of narcoculture on artists and society. Narcotic substances have been among the subjects of research in forensic sciences, sociology, and other behavioral sciences in recent years. With the rise in cases related to narcotic substance use and trafficking in Turkey and around the world, it is observed that this phenomenon is becoming increasingly normalized. The aim is to uncover the process by which narcotic substances have become part of a cultural logic and to identify the reasons behind this normalization. The study analyzes the emergence of narco-culture, its symbolic mechanisms, and why it continues to attract attention on a global scale. Rather than romanticizing narco-culture, the goal is to evaluate it by situating it within broader socioeconomic and cultural contexts. The research is limited to the effects of the proliferation of narcotic substances on criminal incidents and to social events that concretely reflect "narco-culture." Additionally, contemporary artists who address the themes of life and death in their works have been evaluated, particularly through the examples of Fernando Botero and Teresa Margolles.The study includes a literature review on the relationship between narcotics, culture, and aesthetics. The sociological effects of narco-culture and the works of the selected artists—which incorporate themes of life and death—have been analyzed from both factual and expressive perspectives. These findings demonstrate that the production and consumption of narcotics are not merely individual problems but highly complex phenomena with cultural, social, and aesthetic dimensions. The study highlights the increasing normalization of narco-culture and its relationship with the phenomenon of death. The findings show that the cultural and social impacts of narcotic production and use have become visible through the work of artists and that these impacts are reflected in global culture. Along with the process of modernization, the processing of natural narcotic substances into synthetic forms and the increasing variety of substances are considered one of the key factors accelerating the spread of narco-culture.

Keywords: Narco-Culture, Botero, Criminal Cases, Aesthetic Sensibility, Teresa Margolles

Narkotik Kavramı ve Bağımlılık Olgusu

"Narkotik" kavramı günümüzde çoğunlukla yasadışı veya toplumsal olarak olumsuz değerlendirilen maddelerle ilişkilendirilmektedir. Yunanca "Narke" (uyku, uyuşukluk) sözcüğünden türeyen narkotik terimi; uyuşturucu, sarhoş edici, keyif verici, uyarıcı ve tahrik edici etkilere sahip doğal ve sentetik maddeleri kapsayan geniş bir anlam alanına sahiptir" (Tezcan, 1987, s.27). Ancak zamanla bu kavram, yalnızca farmakolojik özellikleri ifade etmekten çıkmış; "tehlikeli", "zararlı" ve "yasadışı" gibi anlamlarla da özdeşleşmiştir. Bu nedenle günümüzde narkotik terimi, etkileri bakımından birbirinden farklı maddeleri de kapsayacak şekilde kullanılmaktadır. Örneğin, amfetamin ve kokain gibi merkezi sinir sistemini uyaracı maddeler de sıklıkla bu kategori içerisinde değerlendirilmektedir.

Uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin düzenli kullanımı, kısa sürede ciddi fiziksel, psikolojik ve sosyal sonuçlara yol açabilmektedir. "*Bu maddeler öncelikle merkezi sinir sistemi üzerinde etkide bulunarak bireyin duygu durumunu, düşünce yapısını ve davranışlarını değiştirmektedir. Kimyasal özellikleri nedeniyle hızlı ve güçlü bir alışkanlık oluşturma potansiyeline sahip olmaları, bağımlılık riskini artırmaktadır. İnsanlardaki alışkanlık geliştirme eğilimi ile bu maddelerin bağımlılık yaratıcı özellikleri birleştiğinde, bağımlılık süreci kolaylıkla ortaya çıkabilmektedir"* (Köknal, 1998, s.38).

Uyuşturucu kültürünü anlamak için, tarihsel köklerini, özellikle de 20. yüzyılda Latin Amerika'da uyuşturucu kaçakçılığı ağlarının gelişimini incelemek gerekir. Latin Amerika'da organize uyuşturucu

kaçakçılığının kökenleri, esrar ve afyon gibi maddelerin küçük ölçekli üretimi ve kaçakçılığının yaygınlaşmaya başladığı 1900'lerin ortalarına kadar uzanır. Başlangıçta bu faaliyetler yerel düzeyde ve nispeten düşük profilli olmakla birlikte diğer küresel pazarlardan gelen artan talep, bu operasyonları oldukça kârlı işletmelere dönüşmüştür. Narko kültür, özellikle Latin Amerika'da uyuşturucu kaçakçılığı örgütleriyle ilişkilendirilen ve kökleri Meksika ile Kolombiya'ya dayanan tüketim, üretim ve sonuçlara dayalı uygulamalara dayalı kültürel yapıyı ifade etmektedir.

Meksika'da da uyuşturucu kaçakçılığı; üretim, dağıtım, uluslararası ticaret ve tüketim gibi birbirleriyle bağlantılı çeşitli süreçleri kapsamaktadır. Bu süreçler, organize suç örgütleriyle yakından ilişkili olup, ülkede binlerce insanı doğrudan veya dolaylı biçimde etkileyen geniş bir toplumsal ağ oluşturmaktadır. Narko kültür de bu yapı içerisinde gelişerek, uyuşturucu ticaretiyle bağlantılı değerlerin, yaşam tarzlarının ve sembollerin toplumun belirli kesimlerinde görünür hâle gelmesine katkıda bulunmaktadır.

Narko kültür kavramı, kökenini uyuşturucu ticaretinden almakla birlikte, yalnızca uyuşturucu üretimi ve kaçakçılığına değil, bu faaliyetlerin çevresinde şekillenen yaşam tarzlarına, değer sistemlerine, tüketim pratiklerine ve kültürel temsillere de işaret etmektedir. Meksika örneğinde uyuşturucu kaçakçılığı; üretim, dağıtım, uluslararası ticaret ve tüketim süreçlerini kapsayan çok katmanlı bir olgu olarak ortaya çıkmakta, organize suç yapılarıyla birlikte binlerce insanı doğrudan ya da dolaylı biçimde etkilemektedir. Narko kültür terimi, kökenini uyuşturucu ticaretinden almakta olup, uyuşturucu üretimi, dağıtımı ve kaçakçılığı etrafında şekillenen kültürel, sosyal ve sembolik pratikleri ifade etmektedir. *Günümüzde uluslararası ilaç endüstrisindeki başarı ise, hastalıkların tedavisi ve iyileştirilmesine yönelik daha etkili ilaçların geliştirilmesi ve bunların küresel pazarlara sunulması üzerine kuruludur* (Slinn, 1995, s. 168). Bu nedenle narko kültür, yalnızca ekonomik veya kriminal bir faaliyet alanı değil, aynı zamanda toplumsal ve kültürel bir gerçeklik olarak değerlendirilmelidir.

Bu noktada, moda ve kültür teorileri ile narko kültür arasında bir ilişki kurulabilir. Özellikle Georg Simmel'in moderniteye ilişkin görüşleri, narkokültürel pratiklerin anlaşılmasında önemli bir kuramsal çerçeve sunmaktadır. Simmel'e göre modern birey, sürekli değişen uyaranlar, tüketim nesneleri ve yeni deneyimler aracılığıyla anlam ve tatmin arayışına yönelmektedir. *Onun ifadesiyle, "ruhun merkezinde belirli bir şeyin bulunmaması", bireyleri sürekli yenilik peşinde koşmaya sevk eder ve bu durum istikrarsızlık, aidiyet eksikliği ve sürekli değişim arzusu şeklinde kendini gösterir* (Simmel, 2015, s.21). Bu bağlamda narkokültürün sergilediği gösterişli tüketim biçimleri, lüks nesnelere duyulan ilgi ve statü sembollerinin dolaşıma sokulması, Simmel'in moda ve modern yaşam üzerine geliştirdiği teorilerle açıklanabilir. Narko kültür, böylece yalnızca suç ekonomisinin bir uzantısı değil, aynı zamanda modern toplumun tüketim, görünürlük ve farklılaşma arzusunun özgül bir kültürel tezahürü olarak da okunabilir.

Uyuşturucu kültürü, çağımızda bireysel tercihleri ve toplumsal kimlikleri şekillendiren yapısal eşitsizliklere ve ekonomik koşullara derin bir şekilde kök salmıştır. Uyuşturucu kültürünün yaygın olduğu birçok bölgede, meşru ekonomik imkânlar oldukça sınırlıdır. Yüksek yoksulluk, işsizlik ve sosyal dışlanma oranları, uyuşturucu kaçakçılığı, hızlı maddi kazanç ve başka türlü ulaşılamayacak bir sosyal hareketlilik yolu sunmaktadır.

Özellikle gençler için uyuşturucu kültürü, geçerli bir kariyer yolu olarak görünebilir. Sadece zenginlik değil, aynı zamanda tanınma, güç ve aidiyet duygusu da vaat etmektedir. Topluluklar hayatta kalmak için bu örgütlere bağımlı olabileceğinden, dinamik uyuşturucu kültürüne ilişkin ahlaki değerlendirmeleri karmaşıklaştırmaktadır. Kartel liderleri servet ve şöhret kazandıkça, yaşam tarzları

da kamuoyunun ilgisini çekmeye başlamıştır. Yoksulluktan kaynaklı nedenler, bireysel hikayeler ve popüler anlatıların bir parçası haline gelmiştir. Bu durum küresel düzeyde uyuşturucu üretimini artırmış ve yaşam tarzına dönüşen boyutlarıyla narko kültürünün oluşmasına neden olmuştur. İlk bakışta sadece suç faaliyetlerinin bir yan ürünü gibi görünse de narko kültür yasadışı ticaretin çok ötesine uzanan karmaşık bir sosyo-kültürel olguya dönüşmüştür. Bu olgu müzik, medya, mimari, kültür, sosyoloji, Sağlık, ekonomi ve sanattaki temsilleri kapsamaktadır. Önemli bir nokta olarak, narko kültür hem sembolik hem de maddi bir sistem olarak Kimlikler oluşturur, gücü yansıtır ve toplumun içine gömülü narkotik tüketimi yansıtmaktadır. Lüks, aşırılık ve gösterişle odaklayan estetiği, geleneksel sosyal yükselme yollarının sınırlı veya erişilemez olduğu bağlamlarda başarı ve otoritenin görsel işaretçileri olarak işlev görmektedir. "Bu aşamada uyuşturucu aşırı yüksek tekel fiyatına erişiyor ve dolaylı yoldan yeni bir suç alanı yaratıyor. "*O halde yasal enforcement uygulamalarını yönlendirenlerin tavrı ne olmalı? Yapmaları gereken, giriş fiyatı dediğimiz fiyatların, yani yeni tüketicilere sunulan fiyatların olabilecek en yüksek seviyeye çekilmesini sağlamak, ki fiyatın kendisi caydırıcı bir etken olsun ve yeni tüketicilerle nadir kullanıcılar salt ekonomik zorluklar sebebiyle bir sonraki tüketim seviyesine geçemesin"* (Foucault, 2004, s. 214-215). Narko kültürün yaygınlaşması, uyuşturucu ekonomisinin yalnızca maddi boyutuyla değil, sembolik olarak kültürel etkileriyle de ilişkilidir. Bu nedenle uyuşturucu ile mücadele politikaları yalnızca arzın azaltılmasına veya suç örgütlerinin tasfiyesine odaklanmamakta, aynı zamanda talebi şekillendiren ekonomik ve toplumsal koşulları da dikkate almaktadır. Foucault'nun işaret ettiği üzere, uyuşturucu piyasasında giriş fiyatlarının yükseltilmesi yeni kullanıcıların sisteme dahil olmasını zorlaştıran bir caydırıcılık mekanizması olarak değerlendirilmektedir. Ancak bu yaklaşımın etkinliği, uyuşturucu kullanımını teşvik eden kültürel temsillerin ve sosyal statü arayışlarının varlığı karşısında sınırlı kalabilmektedir. Narko kültürün lüks, güç ve toplumsal yükselme ile özdeşleşen söylemleri, ekonomik caydırıcılığın etkisini azaltabilmekte ve yasa dışı piyasalara yönelik ilgiyi canlı tutabilmektedir.

Bu bağlamda uluslararası uyuşturucu kontrol sistemi, yalnızca uyuşturucu maddelerin üretim ve dağıtımını engellemeyi değil, aynı zamanda uyuşturucu kullanımını meşrulaştıran toplumsal dinamikleri de dönüştürmeyi amaçlamaktadır. Uluslararası uyuşturucu kontrol sistemi, ulusal düzeydeki ortak kurumlar tarafından yönetilen anlaşma ve sözleşmeye dayanmaktadır. Bu düzenlemeler, tek tek ulus devletleri uyuşturucu maddelerin ekimi, üretimi, dağıtımı ve tüketimini ortadan kaldırma yönündeki evrensel hedefe bağlı kılmaktadır. Küresel uyuşturucu sözleşmeleri, "uyuşturucudan arındırılmış bir dünya" hedefine ulaşmak için kapsamlı bir strateji ortaya koymaktadır. *"Uyuşturucu kontrolünün temelini oluşturan, devletlerin tehlikeli maddelerin kullanımını önlemek için müdahale edip zorlayıcı önlemler alması gerektiği ilkesi gelişmişlik düzeyine bakılmaksızın tüm ulusal hükümetler tarafından kabul edilmektedir"* (Buxton, 2008, s. 2). Bu ilkelerin uyumu, büyük ölçüde uyuşturucu maddeleri yasaklama kampanyasının uzun ömürlülüğüne borçludur. Uyuşturucu kontrol sistemi son yüz yıllık bir süre içinde gelişmiş ve bu süre zarfında yasaklama modeli kurumsallaşmış, sağlamlaşmış ve küresel hale gelmiştir.

Narko-Kültürün Tanımı ve Toplumsal Temelleri

Narko-kültür kavramı, kökenini uyuşturucu ticaretinden almakla birlikte yalnızca üretim, dağıtım ve kaçakçılık süreçlerine işaret etmez. Bu kavram aynı zamanda uyuşturucu ekonomisi çevresinde şekillenen yaşam tarzlarını, değer sistemlerini, tüketim biçimlerini, müzikleri, mimari tercihleri, moda göstergelerini, medya anlatılarını ve güç sembollerini kapsar. Başka bir ifadeyle narko-kültür, yasa dışı bir ekonominin kültürel alanda ürettiği görünürlük biçimidir.

Uyuşturucu maddelerin kullanımı insanlık tarihi kadar eski olmakla birlikte, bu maddelerin küresel ölçekte yayılması ve kültürel bir olguya dönüşmesi belirli tarihsel süreçlerin sonucunda

gerçekleşmiştir. Antik dönemlerden itibaren çeşitli toplumlarda tedavi uygulamaları ve sosyal etkinlikler kapsamında kullanılan psikoaktif maddeler, özellikle Yeni Çağ ve Keşifler Dönemi'nde (1500–1800) küresel dolaşıma girmeye başlamıştır. Avrupa devletlerinin sömürgecilik faaliyetleri ve genişleyen ticaret ağları sayesinde afyon, koka, tütün ve çeşitli halüsinojenik bitkiler dünyanın farklı bölgelerine taşınmış; böylece uyuşturucu maddeler yerel kullanımların ötesine geçerek uluslararası ekonomik ve kültürel sistemlerin bir parçası hâline gelmiştir.

19. yüzyıl, uyuşturucu maddelerin kendi tarihinde önemli bir süreç noktası olarak değerlendirilmektedir. Organik kimya alanındaki gelişmeler sayesinde araştırmacılar bitkilerden elde edilen aktif bileşenleri izole etmeyi başarmışlardır. 1804 yılında morfinin izole edilmesi ve ilerleyen yıllarda eroin gibi sentetik veya yarı sentetik türevlerin geliştirilmesi, uyuşturucu maddelerin etkilerinin daha yoğun ve öngörülebilir biçimde kullanılmasına olanak sağlamıştır. Bu süreç, uyuşturucuların modern tıp içerisinde daha yaygın biçimde kullanılmasını mümkün kılarken aynı zamanda bağımlılık risklerini de artırmıştır. Böylece bağımlılık kavramı yalnızca bireysel bir davranış sorunu olarak değil, tıbbi, farklı disiplinlerde boyutları olan karmaşık bir olgu olarak değerlendirilmeye başlanmıştır.

Sanayi Devrimi'nin yarattığı teknolojik ve ekonomik dönüşümler, uyuşturucu maddelerin üretim ve dağıtım süreçlerini de etkilemiştir. Seri üretim teknikleri, gelişmiş ulaşım ağları ve küresel ticaretin genişlemesi sayesinde uyuşturucu maddeler daha geniş coğrafyalara ulaşabilmiştir. Bu bağlamda John Dewey'in bilimsel keşif ile endüstriyel uygulama arasındaki ilişkiye dair değerlendirmeleri dikkat çekicidir.John Dewey'e göre, bilimsel keşif ile endüstriyel uygulama arasındaki sürekli ve yaygın etkileşim, hem bilimin hem de endüstrinin gelişimini mümkün kılmıştır. Bu süreç, çağdaş düşünceyi bilimsel bilginin özünün doğal enerjilerin kontrolü olduğu fikrine yöneltmiştir. *Dewey, değişimin büyük ölçüde insani ve ahlaki olmaktan ziyade teknik, toplumsal olmaktan çok ekonomik nitelik taşıdığına dikkat çekmektedir* (Dewey,2021, s. 69). Dewey'e göre bilimsel bilgi ile endüstriyel uygulama arasındaki sürekli etkileşim hem bilimin hem de sanayinin gelişimini mümkün kılmıştır. Bu süreç, doğal güçlerin kontrol altına alınmasını modern düşüncenin temel hedeflerinden biri hâline getirmiştir. Dewey ayrıca toplumsal dönüşümlerin giderek daha teknik ve ekonomik bir karakter kazandığını vurgulamaktadır. Bu perspektiften bakıldığında uyuşturucu maddelerin laboratuvar ortamında geliştirilmesi, endüstriyel ölçekte üretilmesi ve küresel pazarlara dağıtılması, modern teknolojik ve ekonomik sistemlerin bir sonucu olarak değerlendirilebilir.

20. yüzyıl boyunca uyuşturucu maddelerin üretimi ve tüketimi küresel ölçekte büyümeye devam etmiş, buna paralel olarak devletler uyuşturucu kullanımını ve ticaretini kontrol altına almak amacıyla çeşitli yasal düzenlemeler geliştirmiştir. Ancak yasaklayıcı politikalar, birçok bölgede güçlü yasa dışı pazarların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Böylece uyuşturucu ekonomisi, yalnızca üretim ve tüketimden oluşan bir sistem olmaktan çıkmış; kaçakçılık ağları, suç örgütleri, kara para aklama faaliyetleri ve uluslararası güç ilişkileriyle bağlantılı karmaşık bir yapıya dönüşmüştür.

Günümüzde uyuşturucu kültürü, küresel ekonomik sistemlerin içerisine yerleşmiş, üretim, dağıtım ve tüketim süreçlerinden oluşan ulusötesi bir ağ niteliği taşımaktadır. Uyuşturucu kültürü yalnızca uyuşturucu kullanımına ilişkin davranışları değil; bu maddeler etrafında şekillenen değerleri, sembolleri, kimlikleri ve yaşam tarzlarını da kapsamaktadır.

Uyuşturucu kültürünün önemli bir boyutu, belirli yaşam tarzlarının ve kimlik biçimlerinin oluşmasına katkıda bulunmasıdır. Bazı toplumsal çevrelerde uyuşturucu kullanımı özgürlük, başkaldırı veya sistem karşıtlığıyla ilişkilendirilirken, bazı çevrelerde ekonomik başarı, güç ve prestij göstergesi olarak algılanabilmektedir. Bu durum, uyuşturucu kültürünün farklı toplumsal bağlamlarda farklı

anlamlar kazandığını göstermektedir. Kültürel çalışmalar alanındaki araştırmalar, uyuşturucu kullanımına ilişkin anlamların yalnızca maddelerin kimyasal özelliklerinden değil, aynı zamanda toplumsal ilişkiler ve kültürel temsil biçimlerinden kaynaklandığını ortaya koymaktadır.

Bu bağlamda narko kültür, uyuşturucu kültürünün en görünür ve dikkat çekici boyutlarından biri olarak öne çıkmaktadır. Narko kültür, özellikle uyuşturucu ticaretinden elde edilen ekonomik sermaye etrafında şekillenen değerler, semboller ve yaşam tarzları bütününü ifade etmektedir. Bu kültür içerisinde zenginlik, güç, cesaret, risk alma, korkusuzluk ve toplumsal hâkimiyet gibi özellikler idealize edilmektedir. Uyuşturucu ticaretinde başarı elde etmiş kişiler kimi zaman yerel topluluklar içerisinde efsanevi figürlere dönüşebilmekte ve kültürel ikon statüsü kazanabilmektedir.

Narko kültürün en belirgin göstergelerinden biri narko mimarisidir. Narko mimarisi genellikle büyük ölçekli, gösterişli ve ayrıntılı biçimde tasarlanmış konaklar, malikâneler ve özel mülkler aracılığıyla görünür hâle gelmektedir. Bu yapılar çoğu zaman yerleşim merkezlerinden uzak bölgelerde inşa edilmekte ve sahiplerinin ekonomik gücünü sergilemektedir. Mimari unsurların büyüklüğü ve ihtişamı yalnızca maddi zenginliğin değil, aynı zamanda bölgesel hâkimiyetin ve toplumsal nüfuzun sembolleri olarak işlev görmektedir. Böylece mimari, ekonomik sermayenin fiziksel ve görsel bir temsil biçimine dönüşmektedir.

Uyuşturucu kültürünün şekillenmesinde sosyal ağlar ve toplumsal ilişkiler de önemli rol oynamaktadır. Bu kültüre katılım çoğu zaman ekonomik fırsatlara erişim, toplumsal statü elde etme veya belirli gruplara aidiyet geliştirme amacıyla gerçekleşmektedir. Özellikle ekonomik eşitsizliklerin yüksek olduğu bölgelerde uyuşturucu ekonomisi, bazı bireyler tarafından sosyal hareketlilik sağlayan alternatif bir yol olarak görülebilmektedir. Bu durum, uyuşturucu kültürünün yalnızca bireysel tercihlerle değil, yapısal koşullarla da bağlantılı olduğunu göstermektedir.

Narko kültürün sunduğu çekici ve gösterişli imaj, çoğu zaman ciddi toplumsal maliyetleri görünmez kılmaktadır. Uyuşturucu ticaretiyle bağlantılı şiddet olayları, organize suç faaliyetleri, zorunlu göçler, yolsuzluklar ve yüksek ölüm oranları, bu kültürün karanlık yüzünü oluşturmaktadır. Birçok bölgede uyuşturucu kartelleri ve suç örgütleri devlet otoritesine meydan okuyabilmekte, yerel yönetim mekanizmalarını etkileyebilmekte ve toplumsal istikrarı zayıflatabilmektedir.

Küreselleşme süreçleri narko kültürün yayılmasını hızlandırmıştır. İletişim teknolojilerinin gelişmesi, dijital medya platformlarının yaygınlaşması ve uluslararası kültürel etkileşimlerin artması, narko estetiğinin dünya çapında dolaşıma girmesine olanak sağlamıştır. Böylece belirli coğrafi bölgelerde ortaya çıkan semboller, müzik türleri, moda anlayışları ve yaşam tarzları küresel ölçekte görünürlük kazanmıştır. Ancak bu yayılma süreci beraberinde kültürel metalaşmayı da getirmiştir. Narko estetiğine ait unsurlar zamanla ticari ürünlere dönüşmüş, moda, eğlence ve medya sektörleri tarafından pazarlanabilir kültürel nesneler hâline getirilmiştir.

Eleştirel yaklaşımlar, narko kültürün yasa dışı faaliyetleri cazip ve ulaşılabilir göstererek özellikle genç bireyler üzerinde etkili olabileceğini ileri sürmektedir. Bu görüşe göre narko kültür, suçun normalleşmesine katkıda bulunabilir ve taklit davranışlarını teşvik edebilir. Ancak diğer araştırmacılar, narko kültürün yalnızca bireysel tercihler veya medya etkileriyle açıklanamayacağını savunmaktadır. Bu perspektife göre söz konusu kültür; ekonomik eşitsizlikler, sınıfsal farklılıklar, siyasal istikrarsızlık, yetersiz eğitim olanakları ve küresel ekonomik ilişkiler gibi yapısal faktörlerin bir sonucudur.

Narkotik Bilinç: Kaçış ve Algının Yeniden Yapılandırılması

Modernizm, kültürel ve çok disiplinli bir hareket olarak, geleneksel temsil, algılama ve anlamlandırma biçimlerinden köklü bir kopuşu ifade etmektedir. Bu dönüşüme paralel olarak, kimi zaman doğrudan kimi zaman da metaforik düzeyde, narkotik deneyim teması da modernist düşünce içerisinde görünür hâle gelmiştir. Değişmiş bilinç durumları, doğrusal gerçeklik algısından uzaklaşma ve sabit kimlik anlayışının çözülmesi, hem modernist estetiğin hem de narkotik deneyimin ilişkisel durumları arasında yer almaktadır. Bu nedenle modernizm ile narkotik bilinç arasındaki kesişim tesadüfi değil; algının istikrarsızlaşması ve insan bilincinin sınırlarının araştırılmasına yönelik ortak bir ilginin sonucudur.

Modernizm, sanayileşme, kentleşme, teknolojik hızlanma ve savaşların yarattığı psikolojik travmalar gibi toplumsal dönüşümlere bir tepki olarak gelişmiştir. Modern yaşamın baskısı altında geleneksel kültürel değerler ve anlam sistemleri zayıflamaya başlamış, bireyler kendilerini giderek daha fazla yabancılaşma ve parçalanma deneyimleri içinde bulmuştur. Charles Taylor'ın belirttiği gibi, "*sıkıntıyla kastettiğim, uygarlığımız gelişirken çağdaş kültürümüzün ve toplumun insanların kayıp ya da çöküş olarak yaşadığı yönleridir*" (Taylor, 2011, s. 9). Benzer şekilde Taylor, 17. yüzyıldan itibaren modern çağın sıklıkla bir çöküş dönemi olarak değerlendirildiğine dikkat çekmektedir.

Bu tarihsel ve kültürel dönüşüm, bilinç akışı, doğrusal olmayan anlatı, parçalanmış yapı ve sembolik soyutlama gibi yenilikçi biçimsel denemelerin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Modernist eserlerde gerçeklik artık nesnel ve bütünlüklü bir yapı olarak değil; öznel, parçalanmış ve çoğu zaman güvenilmez bir deneyim olarak sunulur. Bu yönüyle modernist estetik, algının değiştiği, zamanın esnediği ve benliğin sınırlarının belirsizleştiği narkotik deneyimin fenomenolojisiyle dikkat çekici benzerlikler göstermektedir.

Modernist eserlerde uyuşturucu imgelerinin ve değişmiş bilinç durumlarının kullanımı yalnızca tematik düzeyde değil, aynı zamanda yapısal düzeyde de önem taşımaktadır. Maddelerin ya da bunların edebî karşılıklarının etkisi altında algı, doğrusal olmaktan çıkar; çağrışımsal, parçalı ve akışkan bir nitelik kazanmaktadır. Bu özellikler, modernist anlatı tekniklerinin de temel belirleyicileri arasındadır.

Modernist süreç içerisinde zaman çizgisel niteliğini yitirerek döngüsel ve kırılgan bir yapıya dönüşmektedir. Bu zamansal istikrarsızlık, dakikaların saatler gibi hissedilebildiği ve olaylar arasındaki nedensel bağların zayıfladığı sarhoşluk deneyimine benzemektedir. Benzer biçimde, narkotik bilinç durumlarında sıkça görülen benliğin çözülmesi olgusu, modernizmin kimliği akışkan ve değişken bir yapı olarak ele alışını yansıtmaktadır. Böylece narkotik bilinç, modernist düşüncede bir tür epistemolojik araç hâline gelir; rasyonel düşüncenin sınırlarının ötesine geçerek daha derin, çoğu zaman bilinçdışı deneyim katmanlarına erişmenin bir yolu olarak değerlendirilir.

Modern yaşamın yabancılaştırıcı etkilerle birlikte bireyde nevrastenik ve varoluşsal bir kopukluk hissi yaratmaktadır. Bu bağlamda uyuşturucu kullanımı, gerçekten kaçış biçimi olarak ortaya çıkmaktadır. Narkotik deneyim, yalnızca bireysel bir tepki değil, aynı zamanda modernitenin yarattığı krizlerin bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Dünya genelinde uyuşturucu ağlarının yaygınlaşması, bağımlılık merkezlerinin artışı ve narkotik maddelerin çeşitlenmesi, bu toplumsal ve kültürel dönüşümlerin sonuçları arasında yer almaktadır.

Bu çerçevede uyuşturucu etkisi altında yaşanan bilinç durumları, bilinçaltına açılan kapılar olarak işlev görmektedir. Bilinç ile bilinçaltı arasındaki sınırların zayıflaması, bastırılmış düşünce ve arzuların yüzeye çıkmasına olanak tanımaktadır. Modernist düşüncenin içselliğe yaptığı vurgu da

benzer biçimde, istikrarlı ve bütünleşmiş bir benlik anlayışını sorgulamaktadır. Bunun yerine benlik, parçalanmış, çoğu zaman çelişkili katmanlardan oluşan dinamik bir yapı olarak tasvir edilmektedir. Narkotik bilinç, bu parçalanmayı daha görünür hâle getirerek kimliğin özündeki istikrarsızlığı açığa çıkarmaktadır.

Modernizm ile narkotik bilinç arasındaki kesişim noktası aynı zamanda etik ve varoluşsal soruları da gündeme getirir. Her iki yaklaşım da tutarlı ve nesnel bir gerçeklik anlayışına meydan okuyarak öznelliği, parçalanmayı ve belirsizliği ön plana çıkarır. Bu nedenle narkotik bilinç, ister gerçek ister metaforik anlamda ele alınsın, sanatçıların geleneksel estetik yapıların çözülüşünü ve yeni deneyim biçimlerinin ortaya çıkışını incelemelerine imkân tanıyan güçlü bir mercek işlevi görmektedir. Zaman, kimlik ve dil gibi modernist projenin temel meseleleri, bu deneyim aracılığıyla yeniden düşünülmekte ve dönüştürülmektedir. Bu anlamda narkotik deneyim, yalnızca gerçeklikten kaçış değil, aynı zamanda onun karmaşıklıklarıyla başa çıkma ve onları anlamlandırma girişimi olarak da yorumlanabilir.Bu örnek, modern dünyanın bireysel ve toplumsal baskılar karşısında kimyasal müdahaleleri bir çözüm aracı olarak kullanma eğilimini göstermektedir. Dolayısıyla narkotik bilinç, yalnızca sanatsal ve felsefi bir kavram değil, aynı zamanda modernitenin insan bedeni ve zihni üzerindeki taleplerine verilen tarihsel bir yanıt olarak da değerlendirilebilir.

Narkotik Bilinç: Kaçış, Algı ve Modernist Deneyim

Modernizm ile narkotik bilinç (uyuşturucu maddelerin, halüsinojenlerin ya da daha geniş anlamda bilinç değiştirici deneyimlerin ürettiği algı biçimleri) arasındaki ilişkiyi kuramsal olarak temellendirmek için birkaç farklı düşünsel hattı bir araya getirmek gerekmektedir. Bu ilişki yalnızca "sanatçıların uyuşturucu kullanması" meselesi değildir; modern öznenin deneyim yapısı, algı rejimi ve gerçeklik anlayışıyla ilgilidir. Bu çerçevede narko kültür sadece suç veya bağımlılık meselesi değildir; aynı zamanda arzu, tüketim, kimlik, estetik, kapitalizm ve bilinç deneyimlerinin kesişiminde yer alan bir kültürel olgudur.

Modernizm, batı kültüründe geleneksel temsil biçimlerinin modern hayatı açıklamakta yetersiz kaldığını savunan estetik ve düşünsel bir harekettir. Sanayileşme, metropol yaşamı, teknolojik hızlanma ve savaş deneyimi öznenin dünyayla ilişkisini parçalamıştır.Uyuşturucu etkisindeki özne, gündelik algının sürekliliğini kaybeder; zaman, mekân ve benlik parçalanır. Böylece modernizmin temsil etmeye çalıştığı kırılma, narkotik deneyimde doğrudan yaşanmaktadır.

Kuramsal düzeyde modernizm–narkotik bilinç ilişkisi, her ikisinin de modern öznenin parçalanmış deneyimini merkez almasıyla temellendirilebilir. Modernizm estetik araçlarla; narkotik bilinç ise biyokimyasal müdahale yoluyla: algısal sürekliliği kırar, zaman ve mekân deneyimini dönüştürür, benliğin sınırlarını belirsizleştirir, gerçekliği çoğul ve akışkan hale getirir.

Bu nedenle narkotik bilinç, modernizmin yalnızca temalarından biri değil; modernist estetiğin dayandığı algısal ve ontolojik dönüşümlerin yoğunlaştırılmış bir modeli olarak düşünülebilir. Modernizm, sanat alanında ne yapıyorsa, narkotik bilinç onu deneyim alanında gerçekleştirir.

Kurtarılan Kan, 2009

Görsel 1: Teresa Margolles, *Sangre recuperada (Kurtarılmış Kan),* 2009, Enstalasyon

Teresa Margolles, narko-kültürün romantize edilen yüzünü değil, onun geride bıraktığı ölüm, beden ve kayıp alanını görünür kılan en önemli çağdaş sanatçılardan biridir. Meksika'da uzun yıllar adli tıp alanında çalışmış olması, sanatçının ölümle kurduğu ilişkinin yalnızca sembolik değil, doğrudan maddi ve deneyimsel bir temele sahip olduğunu gösterir. Margolles'in eserlerinde ölüm soyut bir tema değildir; kan, çamur, beden sıvısı, kumaş ve adli tıp malzemeleri aracılığıyla izleyicinin karşısına somut bir gerçeklik olarak çıkar.

Teresa Margolles'in *Kurtarılan Kan* adlı çalışması (Görsel 1), Meksika genelinde uyuşturucu bağlantılı cinayetlerin işlendiği mekânların temizlenmesinde kullanılan, kan ve çamur emdirilmiş kumaşlardan oluşan bir enstalasyondur. Sanatçının bu malzemeleri sanat mekânlarına taşıması ve izleyiciyi duyusal olarak etkileyen stratejiler geliştirmesi, başlı başına politik bir eylem niteliği taşımaktadır. Çünkü bu yaklaşım, sanatçının, izleyicilerin ve sanat kurumlarının yer aldığı toplumsal dolaşım alanlarında neyin görünür ve anlamlı kabul edildiğine müdahale etmeyi amaçlamaktadır.

Margolles, uyuşturucu kaçakçılığı, kadın cinayetleri ve göçle ilişkili şiddet olaylarından geriye kalan maddi ve kültürel kalıntılar aracılığıyla toplumsal çürümenin boyutlarını görünür kılar. Bu kalıntılar, artık var olmayan bedenlere yöneltilen şiddetin izlerini taşırken, aynı zamanda bu dehşetin anlamlandırılmasına da olanak sağlar. Eserlerinde Meksika'daki organize suç ve uyuşturucu savaşlarının yol açtığı yıkımı çoğu zaman doğrudan ve sarsıcı bir biçimde ele alan sanatçı, şiddet ve ölümle kuşatılmış bir toplumun gerçekliğini gözler önüne sermektedir.

Meksika'nın uyuşturucu şiddetinden en fazla etkilenen bölgelerinden biri olan Culiacán'da uzun yıllar adli tıp alanında çalışan Margolles, çok sayıda cesetle karşılaşmış ve bu deneyimlerini sanat pratiğinin merkezine yerleştirmiştir. "*Sanatçının ortaya koyduğu gerçeklik, yalnızca kriminolojik, politik ya da hukuki söylemlerle açıklanamayacak ölçüde geniş bir ölüm ve şiddet alanına işaret etmektedir"* (Dağlı, 2022, s. 554). Karşılaştığı kurbanların önemli bir bölümünü gençler, çocuklar ve kimliği tespit edilemeyen kişiler oluşturmaktadır. Bu nedenle eserleri yalnızca ölüm imgeleriyle izleyiciyi şoke etmekle kalmaz; aynı zamanda onları ölümün ve kaybın deneyimsel bir parçası hâline getirir.

Margolles'in çalışmaları çoğunlukla cesetlerden elde edilen ya da cesetlerle temas etmiş malzemelerden oluşmaktadır. Sanatçı, özellikle ölümün ve cesedin görünmez kılınmasına yönelik toplumsal tabularla yüzleşir. Kullandığı bedenler genellikle uyuşturucu kaçakçılığı, yoksulluk ve toplumsal şiddetle bağlantılı koşullar altında yaşamını yitiren bireylere aittir. Böylece ölüm, bireysel bir son olmaktan çıkarak toplumsal eşitsizliklerin ve yapısal şiddetin bir göstergesine dönüşür. Günümüz Meksika kültüründe ölüm ve şiddet birbirinden bağımsız olgular olarak değerlendirilemez. *"Margolles, özellikle 1990'lardan itibaren Meksika'yı etkileyen toplumsal eşitsizlikleri görünür kılarak bu iki olgu arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır. Bu bağlamda sanatçının ölüm estetiği, insan varlığı üzerine geliştirdiği görsel düşünceye toplumsal sorunlara yönelik duyarlılığı da dâhil etmektedir"* (Banwell, 2015, s. 132).

Uyuşturucu kartelleri arasındaki çatışmalar sonucu işlenen cinayetler, ülkenin kuzey sınırındaki köylerde, ıssız yolların kenarlarında ya da terk edilmiş laboratuvarlarda parçalanmış ve gömülmemiş cesetlerin sergilenmesiyle görünür hâle gelmektedir. Cesetlerin bu şekilde teşhir edilmesi, fiziksel şiddet, toplumsal düzen ve sosyal bağları tehdit eden görsel söylem biçiminin de parçasıdır. Margolles'in eserleri, toplumsal travmaya verilen güçlü bir yanıt olarak izleyiciyi sarsmakta ve ona etik bir sorumluluk yüklemektedir.

Adli tıp malzemeleri ve beden sıvılarını kullanan sanatçının çalışmaları, dünyanın en şiddetli ülkelerinden biri olarak gösterilen Meksika'da giderek artan uyuşturucu kaynaklı şiddete yönelik güçlü bir eleştiri niteliğindedir. Sanat pratiği zaman içerisinde daha minimalist bir biçime evrilmiş olsa da şiddet, toplumsal adaletsizlik, kadın cinayetleri, ayrımcılık ve dışlanma gibi temalar eserlerinin merkezinde yer almaya devam etmiştir.

Margolles, uyuşturucu kaçakçılığı, kadın cinayetleri ve göçle ilişkili şiddet olaylarından geriye kalan maddi ve kültürel izlerin yarattığı toplumsal çürümenin ciddiyetine dikkat çekmektedir. Sanatçının ölüm estetiği, izleyiciyi ölümün ve çürümenin kaçınılmazlığıyla yüzleştirirken aynı zamanda Meksika'nın başarısız modernleşme süreci ve derin toplumsal sorunlarına işaret etmektedir. Bu yönüyle eserleri, milyonlarca insanın deneyimlediği toplumsal gerçekliği görünür kılan güçlü bir tanıklık işlevi görmektedir (Banwell, 2015, s. 263). Kan ve diğer bedensel kalıntıların taşıdığı gizli potansiyel ise artık bedenlere uygulanan şiddetin anlamlarının yeniden kurulmasına olanak sağlamaktadır.

Fernando Botero: Escobar'ın Ölümü ve Kolektif Hafıza

Görsel 2: Fernando Botero, Pablo Escobar Muerto, 135 X 164 cm. 2006.

Fernando Botero ile Pablo Escobar, estetik, sanat ve kültürün şiddet, açlık ve ölümle aynı toplumsal zeminde var olduğu; çelişkiler ve paradokslarla şekillenen Kolombiya toplumunun iki farklı fakat birbiriyle ilişkili yüzünü temsil eder. Botero ile Escobar'ın yaşamları ve ölümleri arasındaki kesişim noktası, Kolombiya ve daha geniş anlamda Latin Amerika tarihini derinden etkileyen toplumsal, siyasal ve ekonomik olayların yansımalarında bulunur. Arkeolojik ve kültürel bir bakış açısı, uyuşturucu kaçakçılığı olgusunun Kolombiya toplumundaki önemini, bu olgunun Botero'nun eserlerine nasıl yansıdığını ve uyuşturucu kaçakçıları ile sanatçıların söylemsel öznelere dönüşerek yer aldıkları karmaşık ilişkiler ağını daha geniş bir perspektiften değerlendirmeye olanak sağlar.

Sanatçının eserlerinin çoğunda toplumsal eleştiri önemli bir yer tutmaktadır. *Bu eleştiri kimi zaman dolaylı göndermelerle ifade edilirken, sanatçının daha sonraki dönem çalışmalarında Kolombiya'daki Medellín kartelleri ve Irak'taki Abu Ghraib Prison gibi konular açık biçimde resmedilmiştir.* Dixon'un (2010, s. 568) belirttiği üzere, Botero' konularını yalnızca toplumsal estetiğin ifade alanı değil, aynı zamanda şiddet, baskı ve insan hakları ihlallerine yönelik eleştirel düşüncenin yansımalarıdır.

Latin Amerika tarihinin en tanınmış figürlerinden biri olan Pablo Escobar, uyuşturucu kartelleri arasındaki savaşın ve narko-ekonominin simgesi hâline gelmiştir. Uluslararası düzeyde tanınan Kolombiyalı ressam Fernando Botero ise Escobar'ın ölümünü (Görsel 2) konu alan çeşitli eserler üretmiş ve bu eserler önemli tartışmalara yol açmıştır. Dünyanın en değerli yaşayan Latin Amerikalı sanatçılarından biri olarak kabul edilen Botero, din, aile, sokak yaşamı, boğa güreşi, sirk ve şiddet gibi temalar üzerinden Latin Amerika toplumunu yorumlamıştır. Sanatçıyı özgün kılan iri hacimli figürleri çoğu zaman "şişman insanlar" olarak tanımlansa da Botero bu yorumu reddetmiş; eserlerinde asıl amacının hacim ve biçimsel dolgunluk üzerinden estetik bir dil kurmak olduğunu belirtmiştir.

Bununla birlikte Botero'nun sanatı yalnızca biçimsel bir estetik anlayışa dayanmaz; aynı zamanda güçlü politik ve toplumsal eleştiriler içerir. Özellikle 1990 sonrası Kolombiya'da yaşanan bombalamalar, silahlı çatışmalar ve kartel şiddeti sanatçının eserlerinde önemli bir yer tutmuştur. Botero, uyuşturucu kültürünün medyada sıklıkla öne çıkarılan ihtişamlı ve çekici yüzünü değil, onun geride bıraktığı kurbanları, toplumsal yıkımı ve insanî trajedileri görünür kılmayı amaçlamıştır.

Bu yaklaşımın en çarpıcı örneklerinden biri, 1999 tarihli Pablo Escobar Muerto (Görsel.2) adlı tablodur. Eserde Botero, 1993 tarihinde öldürülen Escobar'ı Medellín'in çatıları üzerinde, kurşun yağmuru altında devasa bir figür olarak betimler. Arka planda ise Antioquia bölgesine özgü küçük kasaba manzaraları yer alır. Sanatçı burada Escobar'ı yüceltmekten kaçınır; aksine, Kolombiya'daki şiddetin ve uyuşturucu kaçakçılığının yarattığı toplumsal dramın altını çizer. Escobar'ın bedeninin çatıların üzerinde serili hâlde gösterilmesi, narko-iktidarın kaçınılmaz çöküşünü ve şiddetin sonunda bedene dönen gerçekliğini vurgular. Arka plandaki şehir manzarası, olayın yalnızca bireysel bir ölüm değil, ulusal hafıza içinde yer eden toplumsal bir kırılma olduğunu hissettirir.

Bu eser, Botero'nun 2006 yılında kamuoyuna sunduğu La muerte de Pablo Escobar adlı tabloyla da ilişkilendirilebilir. Söz konusu resimde bir polis memuru, bir kadın ve Pablo Escobar olmak üzere üç figür yer almaktadır.. Botero'nun karakteristik iri hacimli üslubuyla betimlenen bu figürlerin büyüklükleri, toplumsal bir hiyerarşiyi ima etmaktedir. Aşağıdan ve uzaktan görülen polis memuru, yanında bulunan kadına Escobar'ın cansız bedenini işaret etmektedir. Bu durum yalnızca bir ölümün değil, aynı zamanda Kolombiya'daki uyuşturucu kaçakçılığı tarihinin önemli bir dönüm noktasının sembolik anlatımıdır. Botero'nun Escobar'ın ölümünü konu alan tablolarında kahramanlık ya da romantizasyon değil; çöküş, şiddet ve toplumsal yıkım ön plana çıkar. Böylece sanatçı, bireysel bir figürün ölümünü ulusal hafızanın ve kolektif travmanın görsel bir temsiline dönüştürür.

Botero doğrudan bir "narko kültür sanatçısı" olarak görülmez. Ancak Kolombiya'daki şiddet, uyuşturucu ticareti ve toplumsal çatışmaları konu alan eserler üretmiştir. Bu tür eserlerde Botero, uyuşturucu ticaretini yüceltmekten ziyade, bunun Kolombiya toplumu üzerindeki yıkıcı etkilerini ele almıştır. Botero'nun sanatı Kolombiya'nın toplumsal gerçeklerini, şiddetini ve tarihsel sorunlarını eleştirel ve sembolik bir bakış açısıyla yansıtır. Bu nedenle Botero'nun eserleri, narko kültürün bir parçası olmaktan çok, onun toplum üzerindeki etkilerine dair bir yorum olarak değerlendirilir.

SONUÇ

Narko-kültür, günümüzde yalnızca uyuşturucu üretimi ve ticaretiyle ilişkili kriminal bir olgu olarak değil, ekonomik eşitsizlikler, toplumsal dönüşümler, tüketim kültürü ve estetik temsillerle bağanlıtılı çok etkileşimsel durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Küreselleşme, modernleşme ve endüstriyel üretim süreçleriyle birlikte narkotik maddelerin çeşitlenmesi ve dolaşımının artması, bu kültürün yerel sınırları aşarak küresel ölçekte yayılmasına zemin hazırlamıştır.

Araştırma bulguları, narko-kültürün yalnızca yasa dışı ekonomik faaliyetlerin sonucu olmadığını, aynı zamanda güç, statü, görünürlük ve toplumsal yükselme arzusuyla ilişkili sembolik bir sistem oluşturduğunu göstermektedir. Özellikle ekonomik fırsatların sınırlı olduğu toplumlarda narko-kültür, bireylere alternatif bir başarı anlatısı sunmakta; bu durum ise uyuşturucu ekonomisinin kültürel meşruiyet kazanmasına katkıda bulunmaktadır. Müzik, medya, mimari ve görsel sanatlar aracılığıyla dolaşıma giren narko-estetik unsurlar, bu kültürün toplumsal görünürlüğünü artırmakta ve zaman zaman şiddetin, ölümün ve suçun sıradanlaşmasına yol açabilmektedir.

Çalışmada incelenen Fernando Botero ve Teresa Margolles örnekleri, çağdaş sanatın narko-kültürün görünmeyen boyutlarını ortaya çıkarma potansiyelini göstermektedir. Botero, uyuşturucu ticaretinin yarattığı toplumsal travmayı ve şiddeti eleştirel bir bakış açısıyla resmederken, Margolles ölümün maddi izlerini sanatın konusu hâline getirerek uyuşturucu savaşlarının geride bıraktığı insanlık dramını görünür kılmaktadır. Her iki sanatçının eserleri de narko-kültürü romantize etmek yerine, onun yol açtığı kayıpları, toplumsal çöküntüyü ve kolektif travmayı estetik bir sorgulama alanına dönüştürmektedir. Bu nedenle narko-estetik iki farklı yönde işleyebilir. Birincisi, şiddeti ve yasa dışı gücü çekici kılan romantize edici estetik; ikincisi ise bu romantizasyonu kıran, ölümü ve travmayı görünür kılan eleştirel estetik. Bu çalışmada narko-estetik, ikinci anlamıyla, yani şiddetin ardındaki görünmeyen gerçekliği açığa çıkaran bir sanat dili olarak önem kazanmaktadır.

Modernizm ve narkotik bilinç arasındaki ilişki de araştırmanın önemli sonuçlarından birini oluşturmaktadır. Modern yaşamın yarattığı yabancılaşma, parçalanma ve anlam krizleri, narkotik deneyimlerle benzer algısal ve psikolojik süreçler üretmektedir. Bu nedenle narkotik bilinç yalnızca bireysel bir kaçış biçimi değil, aynı zamanda modern dünyanın yarattığı toplumsal ve kültürel gerilimlerin bir yansıması olarak değerlendirilebilir.

Sonuç olarak narko-kültür, suç, ekonomi, siyaset, kültür ve estetik alanlarının kesişiminde yer alan karmaşık bir olgudur. Bu nedenle konuya yalnızca güvenlik veya adli boyut üzerinden yaklaşmak yeterli değildir. Narko-kültürün ortaya çıkışını ve yaygınlaşmasını anlamak için toplumsal eşitsizlikler, küresel ekonomik ilişkiler, kültürel temsiller ve estetik üretim süreçleri birlikte değerlendirilmelidir. Sanatın sunduğu eleştirel bakış ise, narko-kültürün görünmez kılınan insani ve toplumsal sonuçlarını açığa çıkararak bu olgunun daha kapsamlı biçimde anlaşılmasına katkı sağlamaktadır. Narko-kültür küresel kapitalizmin görünmez sonuçlarından biridir. Estetik temsil biçimleri şiddeti hem görünür kılabilir hem de normalleştirebilir. Çağdaş sanat, narko-ekonominin insan üzerindeki etkilerini belgeleyen alternatif bir hafıza alanı üretmektedir.

KAYNAKÇA

Banwell, J. (2015). *Teresa Margolles and the aesthetics of death*. University of Wales Press.

Buxton, J. (2008). *The historical foundations of the narcotic drug control regime* (Policy Research Working Paper No. 4553). World Bank. https://doi.org/10.1596/1813-9450-4553

Dağlı, B. (2022). Teresa Margolles'in çalışmalarında cesedin yaşamı üzerine sosyo-politik anıştırmalar. *Sanat Yazıları*, (47), 551–565.

Dewey, J. (2021). *Felsefenin yeniden inşası* (S. Aydın, Çev.). Fol Kitap. (Orijinal eser yayımlanma tarihi farklıdır.)

Dixon, A. G. (2010). *Sanat atlası* (A. Sabuncuoğlu, B. Kovulmaz, G. Arda Esen, F. Savcı & S. Savcı, Çev.). Boyut Yayıncılık.

Foucault, M. (2004). *Biyopolitikanın doğuşu: Collège de France dersleri (1978–1979)* (A. Tayla, Çev.). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Köknal, Ö. (1998). *Bağımlılık: Alkol ve madde bağımlılığı*. Altın Kitaplar Yayınevi.

Simmel, G. (2015). *Modern kültürde çatışma* (T. Bora, U. Özmakas, N. Kalaycı & E. Gen, Çev.). İletişim Yayınları.

Slinn, J. (1995). *Drugs and narcotics in history*. Cambridge University Press.

Taylor, C. (2011). *Modernliğin sıkıntıları* (U. Canhilen, Çev.). Ayrıntı Yayınları.

Tezcan, D. (1987). Ceza hukuku açısından bağımlılık yaratan maddeler alışkanlığı. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 41*(1).

EXTENDED ABSTRACT

Narcotic substances are natural and synthetic compounds that produce psychological and physiological effects on the human body. Throughout history, these substances have been used for medicinal, religious, and cultural purposes in different societies. However, the processes of modernization, industrialization, and globalization have significantly transformed their production, distribution, and patterns of consumption. In particular, the chemical processing of naturally occurring narcotic substances into synthetic and semi-synthetic derivatives has considerably increased the diversity of these substances, leading to the expansion of illicit production networks, trafficking activities, and consumption on a global scale. Consequently, narcotic substances should be understood not only as a public health and security issue but also as a multidimensional phenomenon with cultural, economic, political, and aesthetic implications.

This study examines the phenomenon of narco-culture from an interdisciplinary perspective by considering its emergence within the context of global inequalities, poverty, violence, migration, organized crime, and neoliberal economic policies. The primary aim of the research is to investigate the transformation of narcotic substances into a cultural logic by analyzing the historical conditions of the emergence of narco-culture, its symbolic mechanisms, and the reasons for its continuing global appeal. Furthermore, the study explores how narco-culture is represented and reproduced through

media, popular culture, and contemporary art, as well as its traumatic effects on aesthetic perception and its relationship with the concepts of life and death. Rather than romanticizing or legitimizing narco-culture, this research adopts a critical perspective that situates the phenomenon within broader social, cultural, and aesthetic contexts.

In recent years, the increasing number of cases related to the production, trafficking, and consumption of narcotic substances in both Türkiye and the rest of the world has contributed to the normalization of this phenomenon in everyday life. This normalization extends beyond criminal activities and is continuously reproduced through films, television series, digital streaming platforms, music, fashion, and social media. As a result, narco-culture has evolved beyond the sphere of the illicit drug economy into a broader cultural formation characterized by distinctive lifestyles, power relations, consumption practices, and aesthetic representations. This cultural structure becomes particularly visible in artistic practices that engage with themes such as death, violence, trauma, memory, and identity.

The scope of this research is limited to the impact of the proliferation of narcotic substances on forensic cases and to social phenomena that concretely reflect the dynamics of narco-culture. Within the artistic dimension of the study, the works of contemporary artists Fernando Botero and Teresa Margolles are examined due to their engagement with themes of life, death, violence, and collective memory. Botero's representations of violence, war, and the human body, together with Margolles' works derived from crime scenes, death, and social trauma, are comparatively analyzed to understand the aesthetic manifestations of narco-culture. Their artistic practices reveal that death is not merely a biological reality but also a cultural indicator through which social inequalities, political violence, and economic systems become visible.

This research employs a qualitative methodology based on a comprehensive review of national and international literature concerning narcotics, culture, aesthetics, death, trauma, and contemporary art. Drawing upon the collected data, the sociological dimensions of narco-culture are examined, while the selected artworks are analyzed through objective (mimetic) and expressionist approaches to art criticism. Within this framework, artworks are regarded not merely as aesthetic objects but also as critical forms of representation that render social realities visible.

The findings demonstrate that the production and consumption of narcotic substances cannot be explained solely in terms of individual addiction or criminal behavior. Rather, they constitute a complex and multidimensional phenomenon shaped by economic inequalities, political conflicts, cultural transformations, and the dynamics of global capitalism. The study further reveals that narco-culture has become increasingly normalized through aesthetic codes circulating in media and artistic production, leaving lasting traces in collective memory. The works of the selected artists expose the often invisible consequences of narco-culture by addressing themes of life, death, and trauma, encouraging viewers to critically reflect on a world in which violence is increasingly aestheticized.

In conclusion, the study argues that the transformation of natural narcotic substances into synthetic forms, together with the growing diversity of narcotic drugs during the process of modernization, has not only expanded illicit drug markets but has also accelerated the global dissemination of narco-culture. Today, narco-culture extends far beyond its association with criminal organizations and has become a global cultural phenomenon reproduced through contemporary art, media, popular culture, and everyday social practices. Within this context, contemporary art functions as a significant critical medium that makes visible the social traumas, experiences of death, and often invisible consequences of violence generated by narco-culture.